

Onderwerp: Commissie monitoring waddengas 2006

Verslag op hoofdlijnen bijeenkomst d.d. 23 juni 2008.
Plaats: Gemeentehuis Dongeradeel

	Cie-leden	Namens	Expertise	Aanwezig
1	J. Hoogland (JH)		Voorzitter	x
2	U. Hosper (UH) H. de Vries (HV)*	Fryske Gea	Biologie	x
3	H. van Kersen (HK) M. Van Leeuwe*(ML)	Waddenvereniging	Communicatie Marine Biologie	x x
4	E. Lammerts (EL) M. Firet (MF)*	Staatsbosbeheer	Ecologie	x
5	A. Prakken (AP) * E. Nuijen (EN)	Rijkswaterstaat	Kustbeheer	x
6	T. Willemsma (TW) H. Harmsma (HH) *	Gemeente Dongeradeel	Juridisch Bestuurlijk	x
7	P. Bot (PB)	Provincie Friesland	Planologisch Bestuurlijk	mka

	Secretariaat	Namens	Expertise	Aanwezig
	P. van de Water (PW)	NAM	Juridisch Bestuurlijk secretaris	x
	G. Wintermans (GW)	NAM	Ecologie plv secretaris	x
	J.W. Resink	NAM	Asset Manager	

x= aanwezig

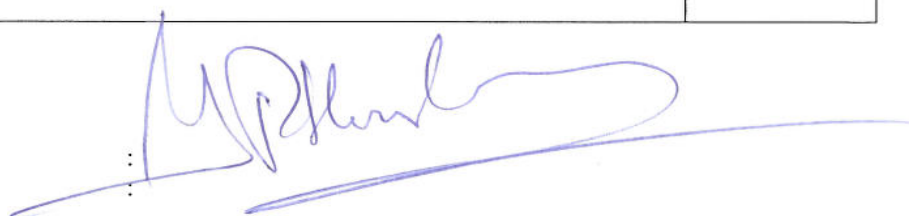
*= vaste plaatsvervanger

nr	Omschrijving	Actie
0	Welkom aan mev. Maria van Leeuwe die ook namens de Wadden Vereniging deelneemt in de commissie (als vaste plaatsvervanger voor HK)	
1	Verslagen van vorige vergadering van 17 april 2008 wordt ongewijzigd goedgekeurd. In toegezonden vergader stukken abusievelijk geen actuele versie van commissie advies gebruikt. Actuele versie is in hard kopie toegezonden en staat ook op de NAM web site.	
2	Stand van zaken tav Startdocument/Advies Audit Cie: Startdocument is afgerond en op het NAM website geplaatst. De Audit Cie heeft na overleg met de overheid en NAM een advies opgesteld (17 december 2007) naar aanleiding van de door NAM ingediende rapportages (voornamelijk rapporten betreffende vastlegging van de nul situatie) Dit advies is nu openbaar omdat de reactie op het advies van de ministers van EZ en LNV naar de Tweede Kamer is gestuurd.. Ps: Naar aanleiding van deze brief zijn Kamervragen gesteld. (zie stuk TK29 684, nr. 67 d.d. 9 april 2008). Deze vragen zijn door LNV en EZ beantwoord. Officiële versie van de antwoorden deze week nog beschikbaar. Zie web site overheid (parlando)	PW/GW
3	Ingediende monitoring/meetrapporten. Alle stukken zijn ingediend voor 1 mei 2008. Stukken zijn ook toegankelijk op www.nam.nl . Ingediende stukken zijn door EZ en LNV voor advies doorgezonden aan de auditcommissie mer. Op 10 juli 2008 vindt vooroverleg met auditcommissie plaats over concept advies aan de ministers van EZ en LNV. Het advies van de auditcommissie wordt voor het zomerreces verwacht.	

4	<p>Evaluatie 1 jaar Commissie monitoring waddengas 2006 Waar is ruimte voor verbetering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cie verlangt meer tijd om conceptrapporten te kunnen beoordelen Uitgaande dat rapportages voor 1 mei van ieder jaar moeten worden ingediend, dienen conceptrapporten uiterlijk 15 maart van ieder jaar ter beschikking te zijn voor de cie. - meer aandacht voor monitoring bodemdieren; - zekerstellen van minimaal 2 luchtfoto series per jaar van droogvallend wad bij -1 meter NAP - onderzoek naar de inzet van HV tellingen - bij gevoelige onderwerpen meer voorbereidingstijd reserveren om te voorkomen dat de discussie zich buiten de commissie afspeelt. Zonodig deze onderwerpen in twee vergaderingen behandelen: eerst een vergadering waarin de presentatie door een deskundige/expert wordt gegeven en een volgende vergadering discussie hierover. - publieksvoorlichting/ informeren van achterban over voortgang moet op basis van eenvoudige korte stukjes (wel via de web site; stake holders kunnen daarbij aanhaken). - 5-7 vergaderingen per jaar is akkoord. Gezien samenstelling en doel van de commissie is regelmatig expertise toelichting nuttig. - in opdracht aan uitvoerders monitoring beter opnemen analyse van resultaten - nagaan integratie aspecten van toezichthouders op gaswinning waddenzee (deze cie, cie Ameland inspectie LNV/SodM , audit cie mer) <p>Actiepunten n.a.v. evaluatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> -lijst van onderwerpen maken die uitputtend op vergaderingen aan de orde moeten komen in 2008/2009. Onderwerpen doorgeven aan secretaris. <p>Commissie denkt aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> -nut en noodzaak inzet monitoring macro benthos (volgende vergadering toelichting door NIOZ) Waarom, wat kunnen we ermee, wat zijn de bandbreedten in de dynamiek etc. <p>Hand aan de kraan systematiek in relatie tot uitkomsten monitoring biotiek in het algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> -inzet nieuwe technieken t.a.v. LV-vogeltellingen (SOVON/webtics) -instandhoudingsdoelstellingen Waddenzee/Lauwersmeer -cumulatie effecten met andere (nieuw) gebruik van de Waddenzee -uitkomsten lopende monitoringonderzoeken naar effecten die vergelijkbaar kunnen zijn met effecten van bodemdaling door gaswinning. (bv zoutwinning, onder de Waddenzee, zandsuppleties door RWS/ vaargeulverbreding etc) -terugkoppeling achterban: hiervoor gebruikmaken van eenvoudige voorgangsrapportage (een paar a4tjes) op te stellen door NAM en te plaatsen op de NAM web site. 	<p>PW/GW</p> <p>Allen</p>
5	<p>Mededelingen</p> <p>Op verzoek van SodM heeft de TCBB een werkgroep ingesteld van deskundigen (geodesie en geo mechanica/geo fysica etc.) die een oordeel zullen geven over interpretatie van meetresultaten mede in relatie tot het kunnen onderscheiden van autonome bodemdaling van bodemdaling door gaswinning. Eind van dit jaar wordt advies verwacht nadat een aantal partijen hierover zijn geïnterviewd (SodM/Houtenbos en NAM)</p>	

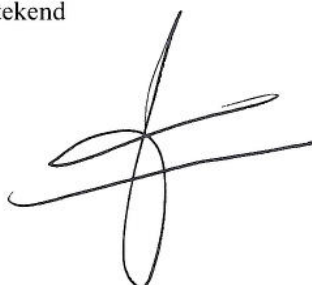
6	<p>Aansluitend veld bezoek: Lauwersmeer/toelichting vegetatie bemonstering etc.</p> <p>Voorlopig vergader/bijeenkomstschema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 oktober 2008; Beetsterzwaag (vervallen) - 13 november 2008 (NAM Assen) (verplaatst naar 16 december 2008) - Medio januari 2009 - Medio maart 2009 - Medio april 2009 	Allen
7	<p>Uitstaande punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Update monitoring schema 2007-2012 Afstemmen met LNV. (addendum Natuurbeschermingswetvergunningen /monitoringsplan/programma) -Bespreking beantwoording Kamervragen Zie punt 2 en bijlage 1. 	GW PW

Aldus vastgesteld,
 J. Hoogland (Vz)
 P. van de Water (Secr.)

:

Getekend

: 16 december 2008.

Bijlage 1.

Tweede Kamer der Staten-Generaal **2**

Vergaderjaar 2007–2008

KST120893
0708tkkst29684-70
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers

's-Gravenhage 2008 Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 1

Antwoord op vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

1

Het monitoringprogramma is nog niet zodanig uitgewerkt dat eenduidig is wanneer natuurwaarden worden aangetast als gevolg van gaswinning. Duidelijk is dat zulks alleen mogelijk is op basis van langjarige trends. Waaraan moet dan concreet worden gedacht? Wat is een langjarige trend?

Een langjarige trend is minimaal 3 tot 5 jaar.

2

De Auditcommissie heeft een aantal rapporten ontvangen over monitoring van kwelders, waarvan alleen de meting van de Peazumerlannen als voldoende wordt beschouwd. Over de overige habitats heeft de Auditcommissie geen nulmeting ontvangen. Waarom is deze informatie alleen beschikbaar voor de Peazumerlannen?

De ecologische nul situatie is beschreven in het in 2006 ingediende milieueffectrapport (MER) op basis van gegevens van voorgaande jaren/decennia.

De gaswinning is gestart begin 2007. Begin 2007 zijn aanvullende 0-metingen uitgevoerd. In de loop van 2007 en begin 2008 zijn deze rapporten afgerond en gerapporteerd aan het bevoegd gezag.

De uitwerking van de historische data, die omgezet moesten worden van de gehele Waddenzee naar kombergingsgebieden, heeft wat langer geduurd dan aanvankelijk was voorzien. Inmiddels zijn alle rapporten m.b.t. de nulsituatie beschikbaar en ingediend bij de Auditcommissie.

3

Hoewel de Auditcommissie zich richt op de gevolgen van gaswinning voor de Waddenzee, zijn de leden van de CDA-fractie benieuwd of er mogelijk ook invloed kan zijn op het Wad en/of de kwelders door de zoutwinning in Noord(west) Fryslân. Wordt hier door de Auditcommissie ook naar gekeken en zo ja, wat is het oordeel?

Bent u bekend met het standpunt van de provincie Fryslân, neergelegd in het Koersdocument van de huidige coalitiepartijen CDA, PvdA en ChristenUnie in Fryslân, dat nader onderzoek gedaan moet worden naar de haalbaarheid van zoutwinning onder de Waddenzee? Hoe oordeelt u over mogelijke zoutwinning onder de Waddenzee en wat kunnen de mogelijke gevolgen zijn van deze activiteit? Acht u zoutwinning onder de Waddenzee wenselijk?

Door de Auditcommissie wordt niet naar zoutwinning gekeken.

Het standpunt van de provincie Fryslân t.a.v. zoutwinning is mij bekend. Er zal pas een beslissing worden genomen over de nu voorliggende aanvragen voor zoutwinning nadat de effecten ervan op de Waddenzee middels een milieueffectrapportage zijn onderzocht. Ik acht zoutwinning toegestaan indien uit de milieueffectrapportage blijkt dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel meer bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee. Overigens bestaan er geen plannen voor zoutwinning die bodemdaling in de kombergingsgebieden Pinkegat of Zoutkamperlaag zouden kunnen veroorzaken, m.a.w. er is geen relatie met plannen voor zoutwinning in Noord(west) Fryslân met de onderhavige gaswinningen. Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 2

Antwoord op vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

4

U neemt de conclusie over van de Auditcommissie dat het meetplan en de nulmeting van voldoende wetenschappelijke kwaliteit zijn om te kunnen

vaststellen of de bodemdaling de grenswaarde al dan niet overschrijdt. De Auditcommissie stelt echter in haar conclusies dat de Waddenzee alles behalve statisch is en dat daarom een nulmeting plaats moet vinden op basis van resultaten van meerdere jaren. De leden van de PvdA-fractie stellen u hierover de volgende vragen. Kunt u aangeven of die gegevens voor handen zijn?

Ja, die gegevens zijn inmiddels voorhanden en vastgelegd in 0-situatie rapporten ecologie en bodemhoogten.

In het monitoringprogramma gaat het voornamelijk om het volgen van de biotische parameters en geomorfologie. Hier speelt de natuurlijke dynamiek een grote rol. Afwijkingen kunnen alleen worden vastgesteld door trendmatige ontwikkelingen te bekijken én deze te vergelijken met referentiegebieden. Van de parameters die op grond van het goedgekeurde monitoringplan moeten worden gemonitord zijn voor de gehele Waddenzee de langjarige gegevens beschikbaar. Voor het monitoren van de nieuwe gaswinning zijn vooral kombergingerelateerde gegevens van belang en die zijn voor wat de biologische parameters betreft niet direct voorhanden. Deze gegevens moeten uit de Waddenzeewijde databestanden worden gehaald. Het omzetten van de gegevens is inmiddels gebeurd maar vergde enige tijd.

5

Wat is het effect van het feit dat de nulmeting van de morfologie is uitgevoerd bij een extreem lage waterstand?

Het maken van luchtfoto's bij extreme laagwaterstanden heeft geen nadelig effect. Deze foto's zijn ook bruikbaar voor de bepaling van de nul situatie.

Omdat extreme laagwaterstanden echter weinig voorkomen en er alleen onder specifieke omstandigheden foto's kunnen worden gemaakt is er gekozen om in het vervolg (2x per jaar) de luchtfoto's te maken bij dezelfde (vaker voorkomende) normale laagwaterstanden.

6

Kan de morfologie op min of meer permanente basis worden gemonitord, zoals ook de Auditcommissie zich afvraagt?

Ten aanzien van het meten van bodemhoogten vinden continue metingen plaats door middel van een GPS methode (hierover wordt door de NAM maandelijks aan het Staatstoezicht voor de Mijnen (SodM) gerapporteerd).

Voor continue monitoring van biotische parameters dan wel geomorfologie, zijn momenteel geen geschikte methoden voorhanden.

Op grond van de verleende Natuurbeschermingswetvergunningen voor de gaswinning dienen luchtfoto's van het gehele waddengebied te worden gemaakt, dienen 2 tot 3 keer per jaar sedimentatiemetingen te worden uitgevoerd en worden lodinggegevens gebruikt van Rijkswaterstaat. Gezien het uiterst trage verloop van bodemdaling wordt deze frequentie als voldoende beschouwd voor het beoogde doel.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 3

7

Als de nulmeting op basis van verschillende jaren gedaan moet worden vanwege de dynamiek van de Waddenzee, hoe kan dan per jaar worden vastgesteld of de bodemdaling binnen de grenswaarden blijft?

Op basis van het jaarlijks doorlopen van de meet- en regelcyclus wordt bepaald of de bodemdalingsnelheid voor de betreffende kombergingsgebieden binnen de hiervoor vastgestelde veilige natuurgrenzen blijft.

Voor biotische parameters gelden geen strikte grenswaarden. In relatie tot de biotische parameters wordt de gaswinning eventueel bijgestuurd op basis van waargenomen afwijkingen in trends en referentiegebieden. Aan de hand van de monitoringresultaten die jaarlijks beschikbaar komen, kunnen door ter zake kundige bureaus ontwikkelingen worden ingeschat en kan worden geanticipeerd op een (dreigende) overschrijding van trends in betreffende referentiegebieden en gebieden die beïnvloed kunnen worden door gaswinning. Bovendien worden de resultaten bekeken in het licht van de kennis die er is over de dynamiek van het systeem waardoor de mate van verandering kan worden vergeleken met de natuurlijke variatie.

8

Volgens de conclusies van de Auditcommissie is het monitoringprogramma nog niet zodanig uitgewerkt dat eenduidig is vast te stellen dat natuurwaarden worden aangetast. Het in stand houden van de natuurwaarden

is enerzijds één van de twee voorwaarden waaraan moet worden voldaan om gasboringen toe te staan en anderzijds blijken deze natuurwaarden lastig te monitoren. Op welke manier gaat u ervoor zorgen dat er wel duidelijke afrekenbare doelstellingen komen voor de natuurwaarden?

De afrekenbare doelstellingen voor wat betreft natuurwaarden zijn middels vergunningvoorschriften in de Natuurbeschermingswetvergunningen geregeld. Daarin is onder meer aangegeven dat er geen meetbare nadelige effecten ten aanzien van voedselvoorziening en broedsucces in de Natura 2000-gebieden als gevolg van gaswinning mogen ontstaan. Vanwege de dynamiek van de Waddenzee zal echter, zelfs met het meest uitgebreide monitoringprogramma, geen volledige zekerheid kunnen worden verkregen over de precieze oorzaken van relatief kleine veranderingen en een oorzakelijk verband met de gaswinning onder de Waddenzee. Alleen op basis van langjarige trends en referentiegebieden vergelijking kan worden bepaald of natuurwaarden veranderen. Daarom is er voor de gaswinning een hand aan de kraan principe voorgeschreven dat als volgt werkt:

1) dreigt er (op basis van het jaarlijks doorlopen van de meet- en regelcyclus een overschrijding van de wetenschappelijk bepaalde veilige natuurgrens dan wel de toegestane bodemdalingssnelheid voor gaswinning in de nabije toekomst?

Zo nee, dan is geen effect op biologische natuurwaarden te verwachten;

Zo ja, dan aanpassing van het vigerende Winningplan zodanig dat de natuurgrens niet wordt overschreden (Hand aan de Kraan te bepalen door de minister van EZ in overleg met de minister van LNV).

2) Is er ten aanzien van biologische natuurwaarden in gebieden met bodemdaling sprake van een afwijkende ontwikkeling t.o.v. de trendmatige ontwikkeling of van referentiegebieden?

Zo ja, dan wordt de ontwikkeling wetenschappelijk nader onderzocht op een mogelijke relatie met bodemdaling door gaswinning en wordt vervolgens aan de hand van de resultaten van het onderzoek de Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 4 winning wel of niet aangepast (door de minister van LNV in overleg met de minister van EZ).

Uitgangspunt is dat als de bodemdaling binnen de gestelde natuurgrenzen blijft er geen aantasting van natuurwaarden zal plaatsvinden.

Mocht echter uit de jaarlijkse monitoringgegevens of anderszins blijken dat er sprake is van aantasting van natuurwaarden, dan zal uit de gegevens uit de referentiegebieden blijken of de aantasting daar ook heeft plaatsgevonden en kan vervolgens, afhankelijk van de bevindingen, worden uitgesloten of de aantasting het gevolg is van bodemdaling door gaswinning.

9

In deze monitoring is gelet op de wetenschappelijke verwachting dat er geen schadelijke effecten zullen zijn, gekozen voor het volgen van de natuurwaarden en het signaleren van eventuele afwijkende ontwikkelingen in natuurwaarden in gebieden met bodemdaling door gaswinning. Daarbij wordt gebruik gemaakt van langjarige gegevens om trends te kunnen formuleren en van referenties om gebiedsvergelijkingen te kunnen maken.

Is, gezien deze conclusie van de Auditcommissie dat gegevens ontbreken over de gevolgen voor natuurwaarden, wetenschappelijk uit te sluiten dat significante effecten op zullen treden op de natuurwaarden van het Natura 2000-gebied de Waddenzee?

Op basis van jaarlijkse waarnemingen en wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van bodemdaling op de ecologie van de Waddenzee is redelijkerwijs uitgesloten dat er nadelige effecten optreden indien de bodemdalingssnelheid door gaswinning binnen de toegestane gebruiksruimte blijft.

De vergunningvoorschriften in de Natuurbeschermingswetvergunningen, waarin onder meer het hand aan de kraan principe is vastgelegd, is een voldoende waarborg om wetenschappelijk uit te sluiten dat de natuurlijke kenmerken van het Natura-2000 gebied Waddenzee zal worden aangetast.

10

Volgens de Auditcommissie is het alleen mogelijk om op basis van langjarige trends te bepalen of natuurwaarden worden aangetast. Hoe gaat u

op basis van de jaarlijkse informatie bepalen of de natuurwaarden worden aangetast door gaswinning? En hoe bepaalt u dan of deze aantasting zo ver strekt dat het principe van de hand aan de kraan moet worden toegepast, of stoppen met de gasboringen de enige mogelijkheid is?

Mede gezien de natuurlijke dynamiek in de Waddenzee kan alleen op basis van langjarige trends en referentiegebieden – vergelijking worden bepaald of natuurwaarden veranderen. Daarom is er voor de gaswinning een hand aan de kraan principe voorgeschreven dat werkt zoals hiervoor omschreven.

Het hand aan de kraan principe is er op gericht om aantasting te voorkomen. Indien er echter onverhoopt sprake zou zijn van aantasting dan wordt bezien in hoeverre de aantasting verder kan worden voorkomen door het stellen van aanvullende voorwaarden in de vergunningen of andere mitigerende maatregelen, waardoor de aantasting niet meer optreedt. Is het evenwel niet mogelijk door middel van aanvullende voorwaarden de aantasting verder te voorkomen, dan zal zo mogelijk het aanpassen van de gasproductie en in het uiterste geval stoppen, de enige mogelijkheid zijn.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 5

11

In de omgeving van de Waddenzee wordt reeds zout gewonnen. Er bestaan plannen van de provincie Fryslân om ook zoutwinning direct onder de Waddenzee toe te gaan staan. Hoe wordt omgegaan in geval van plotselinge bodemdaling met gaswinning, zoutwinning en een combinatie van beide (cumulatie)? Gesteld wordt dat een causaal verband met de gaswinning niet behoeft te worden aangetoond om wel de hand aan de kraan te slaan. Betekent dit dat als de bodem daalt als gevolg van zoutwinning, de gaswinning getemperd wordt? Bij de zoutwinning kennen we op land grote schoksgewijze bodemdalingen. Is uit te sluiten dat deze op de Waddenzee zullen voorkomen? Wat zou een schoksgewijze daling voor effect kunnen hebben op de natuurwaarden? Hoe groot acht u de kans dat schoksgewijze dalingen voor zullen komen?

Verder stelt u dat in de loop van 2008 duidelijkheid ontstaat over de wijze van invulling van onder punt 2 bedoelde adviezen. Het gaat daarbij onder andere om als mogelijk alternatief voor het kiezen van gidssoorten, te gaan rekenen met plaatareaal en droogvaltijd. Dit omdat de bruikbaarheid van de voorgestelde monitoring van bodemdieren en vogels via gidssoorten wordt betwijfeld. Kunt u onderbouwen waarom de keuze van deze gidssoorten zo moeilijk is en waarom de berekening van plaatareaal en droogvaltijd een beter indicatie geeft met betrekking tot de natuurwaarden van het Waddengebied?

Zoals hiervoor aangegeven vinden gas- en zoutwinning niet onder een zelfde kombergingsgebied plaats. Derhalve is een keuze tussen tempering van zoutwinning of gaswinning hier niet aan de orde.

Een plotselinge bodemdaling door gaswinning en/of zoutwinning wordt niet verwacht. Wel kan in bepaalde gesteentesoorten, zoals de zachtere kalksteen, door gaswinning versnelde compactie optreden. Voor zover dat in het kombergingsgebied Vlie van toepassing is zullen die reservoir eigenschappen met de beschikbare middelen en in de beschikbare tijd in het kader van het winningsplan zo goed mogelijk worden onderzocht.

In de beginfase van de zoutwinning op zeer grote diepte, bij de winningvergunning Barradeel, is de snelheid van bodemdaling onderschat. Inmiddels is het bodemdalingmodel gekalibreerd op een uitgebreide data set van een aantal cavernes. Mocht zout- en/of gaswinning in het kombergingsgebied Vlie gerealiseerd worden, dan zal cumulatie van de bodemdaling van de dalingskommen in detail worden gerapporteerd. Ook wordt de cumulatie van zout- en gaswinning in kaart gebracht.

Het staat vast dat bij de winning van zout op grote diepte, geen schoksgewijze bodemdalingen optreden. De winning vindt daarvoor te diep plaats en het is niet mogelijk dat daardoor bijv. «sinkholes» (instortingskraters) aan het oppervlak ontstaan. Er zullen daardoor geen negatieve effecten op de natuurwaarden kunnen ontstaan.

Tot dusverre worden alle relevante vogelsoorten meegenomen. De inzetbaarheid van gidssoorten bij de monitoring wordt nader onderzocht in 2008 door NAM en deskundige bureaus.

Plaatareaal en droogvaltijd geven mogelijk een betere indicatie omdat, indien deze geen afwijking laten zien ten opzichte van de referentiegebieden,

effecten op benthos en daarmee vogels niet kunnen worden toegeschreven aan gaswinning.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 6

Antwoord op vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

12

De leden van de SP-fractie vinden het belangrijk dat de effecten van de gaswinning onder de Waddenzee kritisch en onafhankelijk worden gemonitord. Een onafhankelijke Auditcommissie is echter een second-best oplossing. In dat geval blijft namelijk de slager (gaswinner) zijn eigen vlees keuren. Daarom zou een onafhankelijke monitoring de voorkeur verdienen.

De leden van de SP-fractie signaleren met de ministers dat de Auditcommissie op hoofdlijnen positief is over de opzet van de monitoring en nulmeting door de NAM. Wel zien zij in het advies van de Auditcommissie nog tal van kritische noten en aanbevelingen, waarvan zij vinden dat deze ook daadwerkelijk door de NAM ter harte moeten worden genomen.

De leden van de SP-fractie hebben hier graag inzicht in en zijn dan ook een beetje teleurgesteld over de wijze waarop de ministers hierover in hun brief rapporteren. Deze leden kunnen namelijk onmogelijk een oordeel geven over de kwalificatie «het grootste deel». Zij willen graag weten welke adviezen daadwerkelijk door de NAM zijn overgenomen, welke in de toekomst worden overgenomen en welke niet worden overgenomen met de bijbehorende reden. Kunnen de ministers hier een nadere toelichting op geven?

De onafhankelijke auditcommissie is ingevuld middels een vertegenwoordiging van de landelijke Commissie voor de Milieueffectrapportage.

Hiermee is de onafhankelijkheid gewaarborgd.

De volgende adviezen zijn door de NAM overgenomen dan wel worden in de komende periode uitgevoerd.

Inmiddels zijn de bodemdier-, broedvogel- en wad/watervogelgegevens, alsmede de sedimentatie- en erosiegegevens, naar kombergingsgebied, door de NAM aangevuld.

Er zullen dit jaar door de NAM twee luchtfoto's worden gemaakt, teneinde het plaatareaal in het winningsgebieden en in de referentiegebieden vast te kunnen stellen.

In de loop van 2008 zal duidelijk worden op welke wijze invulling in de praktijk mogelijk is van de navolgende zaken:

- Het toepassen van een geostatistische methode voor het verkrijgen van een grotere nauwkeurigheid van de dalingssnelheid;
- Het koppelen van geodetische metingen met sedimentatiemetingen (lodingen), het analyseren van historische data sedimentatiemetingen (lodingen);
- Het kiezen van gidssoorten omdat de bruikbaarheid van de voorgestelde monitoring van bodemdieren en vogels wordt betwijfeld. Als alternatief kan plaatareaal en droogvaltijd worden berekend.

Van deze onderdelen is nog niet duidelijk of deze in de naaste toekomst zullen worden overgenomen.

– Het meten en monitoren van de hoogteligging binnen de kom ofwel het diepste deel van de bodemdalingsschotel, acht ik, onder verwijzing naar het RIKZ-rapport uit 2004, niet zinvol. Dit dient te gebeuren op schaal van een geheel kombergingsgebied.

– Ten aanzien van het monitoren van de omvang van de fonteinkruidvegetatie in het Lauwersmeer en de uitbreiding van het aantal te monitoren parameters voor het bepalen van (mogelijke) cumulatieve effecten, ben ik van mening dat er grenzen zijn aan wat redelijkerwijs

1 RIKZ-rapport «Bodemdalingstudie Waddenzee 2004», pagina 20: «Het is dan ook niet zinvol de bodemdaling op lokale schaal te vergelijken met natuurlijke erosie/sedimentatie. Dit dient te gebeuren op de schaal van een geheel kombergingsgebied».

Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 7

aan informatie noodzakelijk geacht kan worden om te kunnen komen tot het oordeel dat verandering van het ecosysteem in de Waddenzee toegeschreven zou kunnen worden aan gaswinning. Daarbij dient de inspanning van de monitoring in redelijke verhouding te staan tot het te verwachten effect en de kans op het verkrijgen van een bevredigend

antwoord.

Buiten de hiervoor besproken adviezen zijn alle door de Auditcommissie genoemde adviezen overgenomen.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 29 684, nr. 70 8